

1984’den Günümüze Türkiye’de “Siyaset” Disipliniyle İlgili Tezlere Genel Bir Bakış: “Siyasi Parti” Odaklı Doktora Tezlerinin İçerik Analizi

DOI: 10.26466/opus.709385

*

Gülsüm Şimşek *

* Doktora Öğrencisi, Ankara Üniversitesi Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü, Ankara.

E-Posta: gulsumerbasansimsek@gmail.com

ORCID: [0000-0001-8922-2088](https://orcid.org/0000-0001-8922-2088)

Öz

Türkiye’de siyaset bilimiyle ilgili akademik çalışmalarda doktora tezlerinde hangi konulara ağırlık verildiği ya da hangi disiplinle daha az çalışıldığına dair akademik bir veri bulunmamaktadır. Bu nedenle araştırmanın amacı, Türkiye’de Yüksek Öğretim Kurulunun kurulduğu 1980’li yıllardan günümüze kadarki süreçte “siyaset” disipliniyle ilgili doktora tezlerinin odaklandığı temel sorunsalları ve bu sorunsallar arasından en çok çalışılan konunun hangisi olduğunu tespit etmektir. Araştırmanın sınırlılığı YÖK’ün Ulusal Tez Merkezinde bulunan “Siyasal Bilimler” konu içeriğinde yer alan 1984-2020 yılları arasında çalışılan doktora tezlerinin odaklandıkları temel sorunsallardır. Araştırmada yöntem olarak niteliksel ve niceliksel içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizi kapsamında öncelikle “siyaset” disipliniyle ilgili çalışılan tezler temel sorunsallarına göre 62 temaya ayrılarak doktora tezlerinin konu bazında hangi sıklıkta çalışıldığı incelenmiştir. Doktora tezlerinde çalışılan bazı konuların ve çalışılma sıklıklarının Türkiye’nin ve dünyanın içinde bulunduğu tarihsel ve bağlamsal şartlara göre değişirken birtakım sorunsalların ise geçmişten günümüze kadar önemini kaybetmeden çalışıldığı gözlemlenmiştir. Araştırmada 62 temanın içerisinde en çok çalışılan konunun “siyasi parti” teması olduğu tespit edilmiştir. Siyasi parti teması da kendi içinde 12 adet alt kategoriye ayrılarak ayrıntılı biçimde yıllara göre niteliksel ve niceliksel içerik analizine tabi tutulmuştur. Analiz sonrasında hangi siyasi parti üstünde kaç tane tezin yazıldığı ve bu tezlerin konu itibariyle genel olarak odaklandıkları sorunsallar ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: *Siyaset, doktora tezi, içerik analizi, Yüksek Öğretim Kurulu, siyasi parti*

An Overview Of The Theses Related “Politics” Discipline In Turkey From 1984 To The Present: Content Analysis Of Phd Theses Focused “Political Party”

*

Abstract

No academic data regarding which topics were focused or which discipline was studied less is available in academic studies or doctoral theses in political science in Turkey. For this reason, the aim of this study is to identify the main problems focused on doctoral dissertations related to “politics” discipline and which topic was studied the most among these problems in the period of 1980, YÖK in Turkey, to the present. Qualitative and quantitative content analysis was used in the study. Firstly, theses related to the “politics” discipline” were categorized into 62 themes according to their main problems and examined how often they were studied on the subject basis within the scope of content analysis. It was observed that while some of the topics studied in doctoral these include and frequency of these studies vary according to the historical and contextual circumstances of Turkey and the world, some topics include have been studied without losing their importance from past to the present. It was identified that “political party” theme was the most studied topic among 62 themes in the study. The theme of the political party was subjected to qualitative and quantitative content analysis according to years by dividing into 12 subcategories that are the numbers of theses regarding which party and the problems that these theses focus on in general are revealed after the analysis.

Keywords: *Politics, doctoral, thesis, content analysis, Council of Higher Education, political party*

Giriş

Siyaset, Antik Yunan'dan günümüze kadar ele alınan önemli konular içinde yer almış ancak bağımsız bir disiplin haline dönüşmesi II. Dünya Savaşının sonralarında gerçekleşmiştir (Çam, 2011, s. 42-44). 1945'lerden sonra özerkliği kazanan siyaset bilimi sosyal bilimlerdeki gelişmeler neticesinde disiplinler arası hale gelmiştir (Gulbenkian Komisyonu, 2014, s. 36-57). Türkiye'de de üniversitelerde siyasetle ilgili akademik çalışmalar 1981'de Yüksek Öğretim Kurumu'nun kurulmasıyla birlikte oluşturulan Ulusal Tez Merkezinde 1984'den bu yana arşivlenmektedir. Türkiye'de akademiye üstünde çalışılan önemli konulardan bir tanesi de Antik Yunan'dan itibaren önemini yitirmeyen siyaset bilimidir. Öyle ki siyaset bilimiyle ilgili Ulusal Tez Merkezinde ilk tez 1985'de yer almıştır. 1980'lerden 2020'li yıllara kadar konuyla ilgili 1626 doktora tezi ve 6004 adet de yüksek lisans tezi bulunmaktadır. Toplamda 7630 tezden oluşan bu akademik yayınlar üzerinde hangi temel sorunsal üstünde, ne sıklıkla ve hangi zaman dilimlerinde çalışıldığı hakkında herhangi bir akademik çalışma yapılmamıştır. Bu nedenle araştırma "siyaset disipliniyle ilgili doktora tezlerinin odaklandığı temel sorunsallar nedir ve bu sorunsallar arasında en çok odaklanılan konu hangisidir?" sorusundan yola çıkarak Türkiye'de YÖK'ün kurulduğu 1980'li yıllardan günümüze kadarki süreçte "siyaset" disipliniyle ilgili doktora tezlerinin odaklandığı temel sorunsalların neler olduğunu tespit etmeyi amaç edinmiştir. Bununla birlikte odaklandıkları tez konuları itibariyle tezler sayısal oranda yüksek olduğu için araştırmada siyaset odaklı yüksek lisans tezleri araştırmanın sınırlılıkları dışında bırakılmıştır.

Siyaset Bilimi ve Gelişimi

Arapça kökenli bir kelime olan "siyaset" farklı anlamlar içermektedir. Arapçada "siyaset", at eğiticiği, at bakımı anlamına gelirken Osmanlı'da padişahın devlet idaresi ve politik zorunluluk nedeniyle verdiği cezaları "idam cezaları" ifade etmektedir. Yani Osmanlı'da siyaset ölüm cezası anlamına gelmektedir. Popüler halk dilinde ise siyaset, işgüzarlık, kurnaz, hareket yeteneği yüksek anlamında kullanılmaktadır. Bir disiplin olarak siyaset bilimi ise "siyaset" kelimesini "ülke, devlet, insan yönetimi" olarak betimlemektedir. Siyaset bilimi kavramı, ilk olarak Fransız hukukçu Jean Bodin'in

eserinde (Devletin 6 Kitabı-1576) dile getirilmekle birlikte günümüzdeki manasında 1800'lerde William Godwin ve filozof Jeremy Bentham tarafından kullanılmıştır (Daver, 1969, s.3-5, 28).

Siyaset, sosyal bir bilim dalı olmakla birlikte konu itibariyle toplumdaki bireylerin siyasi karar ve hareketlerini inceler. Doğa bilimleri gibi tekrara tabi olmaz ve laboratuvar ortamında incelenemez, siyasi olaylar bir defalıktır, aynı şekilde tekrarlanmadığı için sonsuz bir oluşum halinde değişmeye tabi olmaktadır (Daver, 1969, s.33-36). Siyaset, zaman ve mekân açısından evrenselliğe ve sürekliliğe hakimdir, toplumdaki görüş ve çıkar çatışması üstünde inşa edilen iktidar mücadelesidir. Aynı zamanda çatışma halindeki çıkarların uzlaştırılması faaliyetidir (Kapani, 2013, s. 19-20). Siyaset sadece kuvvet ve çıkar çatışması değildir aynı zamanda çerçevesinde uygulanması gereken bir faaliyettir (Fedayi, 2011, s. 4).

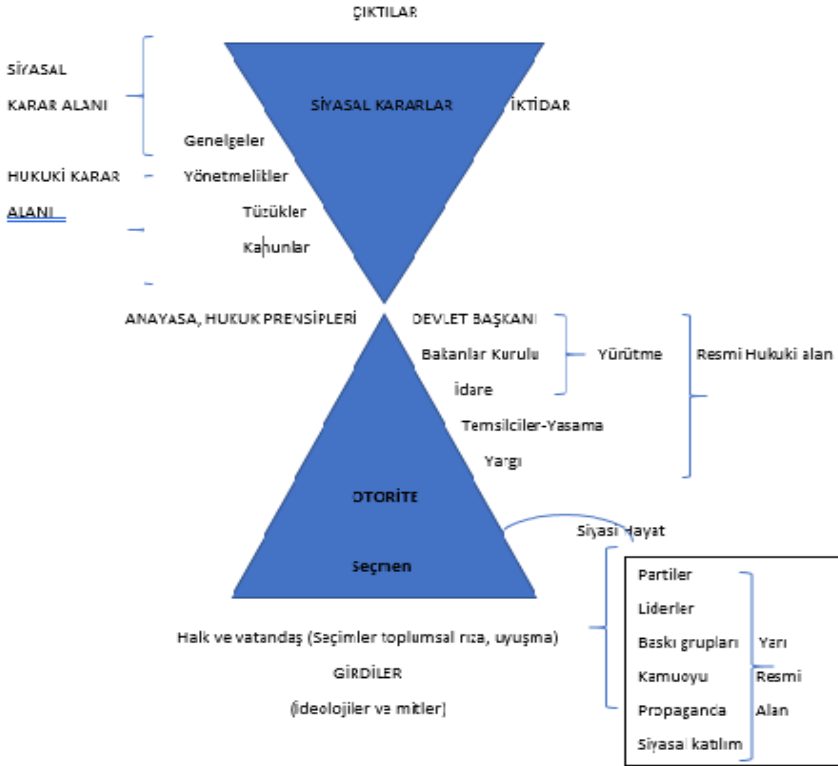
Siyaset biliminin diğer bilim dallarından bağımsız şekilde bir disiplin olarak ortaya çıkışı II. Dünya Savaşına rastlamaktadır. Ancak Antik Yunan'a kadar uzanan siyaset bilimiyle ilgili eserler II. Dünya Savaşına kadar felsefi düşüncelerden daha ötesine geçememiştir. Antik Yunan'da siyaset Platon (MÖ 427-347) tarafından "İdeal devlet nasıl olmalıdır?" sorusuna önem vererek mevcut durumdan ziyade olması gerekeni savunarak filozofların krallık yapması gerektiğini belirtmiştir. Aristo'da (MÖ 384-322) siyaset biliminin öncüsü olarak tanımlanmakta, "Politika" eserinde insan faaliyetlerinin en kapsamlısı olarak gördüğü için "üstün bilim" olarak siyaseti nitelendirmiştir (Öztek, 2014, s. 27). Orta çağda Çiçero (MÖ 106-44) Reipublica ve De Legibus eserleriyle siyasete önemli katkılarda bulunarak cumhuriyetin gelişmesi için hukuku ön plana çıkartmıştır. St. Augustinus (354-430) De Civitate Dei eserinde devletten kilise yönetime doğru geçerek devletin yaratıcının bir ihsanı olduğunu ve her şartta ona itaat edilmesi gerektiğini belirtmiştir. St. Thomas Aquinas (1224-1274) de orta çağda De Regimine Principum (Saltanat Hakkında) çalışmasıyla siyasetin etik bir etkinlik olduğunu, politikanın dinin hizmetinde olması gerektiğini, halkın rızaya dayalı biçimde yönetime katılarak en iyi yönetimin anayasal yönetim ile gerçekleşeceğini dile getirmiştir (Ertugay, 2011, s 20-23). Batı siyasete konusuna dini perspektiften yaklaşırken Tunuslu İslam düşünürü İbni Haldun (1332-1406) konuyu bilimsel olarak ele alarak toplumsal ve ekonomik olayların siyasi sistem üstündeki etkisine incelemiştir (Kışlalı, 1999, s.23). Modern dönemde siyaset bilminde Prens (Hükümdar) eserinin yazarı Machiavelli (1469-1527)

orta çağdaki dinin tesiri gölgesi altında kalan düşüncelere karşı çıkararak, siyasi ahlakın genel birey etiğinden ayrılması gerektiğini, temel meselenin başarı ve iktidar olduğunu, siyasetin birey ve dini ahlaktan ayrılarak kendine has işleyişinin ve şartlarının olduğunu savunmuştur. Bodin (1530-1556) devletin temelinin aile olduğunu belirtirken Hobbes (1588-1679) devleti Leviathan kitabında bir ejderhaya benzetmiştir. Grup halinde bir araya gelenler devleti oluşturmuştur ve devlet egemendir, onun dışındaki herkes uyruğudur. Hobbes, siyasi iktidarın gücü egemenlik, mutlak, bir, sürekli ve bölünmezdir. Montesquieu (1689-1755) devlet yönetiminde güçler ayrılığını savunmuş, Rousseau (1712-1778) ünlü Toplum Sözleşmesi eseriyle bütün insanların doğal ortamda özgürken toplum ve devlet evrelerine doğru modern biçimde yapılandıkça köleleştiğini belirtir. Sosyolojinin kurucusu olarak kabul edilen Auguste Comte'un (1798-1853) çalışmalarıyla siyaset disiplinin kapsama alanı cumhuriyet, devlet ve yerleşim yerlerinden ziyade insan, toplumsal, siyasal ve ekonomik meseleler üstüne odaklanmıştır. Siyasetin günümüzdeki temel sorunsalları üstünde ilerlemiştir. Karl Marx da (1818-1883) siyaseti alt yapı üst yapı şeklinde açıklamıştır. Siyaset alt yapı olarak nitelendirilen üretim ilişkileri üstünde yapılan bir olgudur (Ertugay, 2011, s 23-29).

Çeşitli düşünürler tarafından en iyi yönetim biçiminin ne olacağına dair ortaya konan bu eserler ve düşünceler günümüzde "Siyasi Düşünceler Tarihi" altında yer almaktadır. Devletin ve bünyesinde bulunan siyasi örgütlerin yapısı hakkındaki çalışmalar 19. yüzyılda "anayasacılık" akımının başlamasıyla hızlanarak sistemli hale gelerek disiplin siyaset felsefesi ve anayasa hukuku açısından gelişmiştir. Diğer taraftan da tarih, sosyoloji, antropoloji, hukuk, iktisat gibi sosyal bilim alanları siyasetle disiplinler arası çalışmalar yapılmaya başlanmıştır. Böylece siyasi iktisat, siyaset sosyolojisi, siyasi tarih gibi ortak çalışma alanları oluşmuştur. Siyaset biliminin araştırılması konusundaki bu dağılmış alanlar da "siyaset bilimi" değil "siyasal bilimler" şeklinde tanımlanmıştır. II. Dünya Savaşından sonra ise siyaset bilimi karma, disiplinler arası, diğer bilimlerin altında yapılan bir bilim değil kendine has metodu, amacı, konusu olarak yapılanmıştır. Disiplin önce Amerika'da daha sonra da Avrupa'da "siyaset bilimi" olarak adlandırılmıştır (Öztek, 2014, s. 27-29). UNESCO siyaset disiplinin kapsamını ve sınırlarını tespit etmek amacıyla farklı ülkelerdeki bilim adamlarının araştırmalarını bir araya getirerek "Çağdaş Siyaset Bilimi" eserini oluşturmuşlardır. Bu

eserde siyaset bilimi dört kategoride ve alt temalarda yapılandırılmıştır. 1973’de ise Amerikan Siyaset Bilime Derneği disiplinin sınır ve kapsamını tekrar ele alarak temel inceleme alanlarını sekiz kategoriye çıkarmıştır (Çam, 2011, s. 42-44).

Alanı ve kapsamı değişen, bağımsız bir disiplin haline gelen siyaset biliminin II. Dünya Savaşından önceki temel inceleme konusu “devlet” idi. Hatta siyaset bilimi önceleri “devlet bilimi” olarak da adlandırılıyordu. Ancak II. Dünya Savaşından sonra disiplinin konusu bütün siyasal ve sosyal aşamaları kapsayacak biçimde yeniden tanımlanarak odaklandığı konu iktidar, güç ve otorite oldu. Siyaset disiplininin temelinde devletin yerini siyasal iktidar aldı ve disiplin sosyolojik bir tabana oturdu (Türk, 2013, s. 9).

Şema: Siyasal sistem şeması (Daver, 1969, s. 44).

Siyaset konu itibariyle iktidara odaklansa da genel anlamda girdileri ve çıktıları olan bir sistemden meydana gelmektedir. Sistemin temelini ideolojik görüşleri olan seçmenler oluşurken, siyasi hayatı partiler, liderler, baskı grupları, kamuoyu, propaganda, siyasal katılım gibi yarı resmi alanı meydana getirir. Sistemin içindeki otoriteyi ise en başta devlet başkanı olmak üzere anayasa-hukuk kuralları, bakanlar kurulu, idare, yasama ve yargı oluşturur. Hukuki karar alanında genelgeler, yönetmelikler, tüzükler ve kanunlar bulunurken siyasi karar alanında iktidar vardır ve siyasi çıktılar ortaya konur.

Siyasi Partiler

Siyasi sistem içinde yer alan önemli siyasi parçalardan ve araştırma konularından birisi de siyasi partilerdir. Modern siyasi hayatın olmazsa olmaz unsurlarıdır. Fransızcadan Türkçeye geçen "parti" kelimesi Türkçede "bölüm, parça, grup, taraf" manasında kullanılırken kelimenin Osmanlı Türkçesindeki karşılığı yine bölünmek anlamına gelen "fırka" kelimesidir (Özdemir ve Atılgan, 2012, 2007). Siyasi partiler "Siyasal parti programını uygulamak ve üyelerini iktidara getirmek amacıyla hükümetin kontrolünü organize insan topluluğudur." (Daver, 1969, s. 223). Temel amaç iktidarı ele geçirmek ya da ona ortak olmaktır. İktidar partisi olmayan muhalefet partileri ise iktidarı kontrol ederek toplumun ve ülkenin sorunlarının meclise ve hakla duyurulmasında etkin işlev görürler (Öztekın, 2014, s. 94). Sosyal yapıda modernleşme, sanayileşme, kentleşme, ulaşım, haberleşme, okuma yazma oranının yükselmesi, millî refah seviyesinin yükselmesi vb. etkenler siyasal katılımı, siyasi katılım da siyasi örgütlenmeyi arkasında getirmiştir. Aynı zamanda toplumda yaşanan savaş, ihtilal, ekonomik kriz gibi gerekçeler siyasi örgütlenme gerekçelerinin başında yer almaktadır (Kapani, 2013, s. 79). Oy verme hakkının ilk olarak kitlelerde yayılması gerekçesiyle birlikte de tarihte ilk siyasi parti Amerika'da Cumhuriyetçi Parti adı altında 1795-1800 tarihlerinde kurulurken İngiltere'de 1832'deki Reform Kanunundan sonra (Daver, 1969, s. 224) 1877'de Ulusal Liberal Federasyon kurulmuştur. II. Dünya Savaşından sonra da siyasi partiler demokrasinin önemli öğeleri olarak anayasalarda yer edinmiştir (Öztekın, 2014, s. 96-97).

Fransız siyaset bilimci Duverger'in 1950'li yıllarda kavramsallaştırdığı bu kitle ve kadro partileri yapılanması şeklinde partileri ikiye ayırmıştır

(Çam, 2011, s. 539). Ancak bütün siyasi partiler yapısı itibariyle piramide benzediği için en üst kısımda parti lideri yer almaktadır. Lider ve partiye oy veren taban arasında siyasi elitler yer alır. Bu elitler lider ve parti tabanı arasında iletken vazife görerek iki birimin iletiŐimi sağlayarak lidere danıŐmanlık yapmaktadır. Parti piramidinin cnc katmanında partizan yer vardır. Partizanlar genellikle partinin propagandasını yaparlar ve partiye sadakatle bağlıdırlar. Dördüncü tabakada pasif üyeler bulunur. Bunlar aktif Şekilde çalıŐmazlar ancak parti toplantılarına katılarak aidat öderler. En alt tabakada ise partiye resmi biçimde kayıtlı olmayan ve partinin iktidara gelmesinde önemli rolü bulunan destekçiler yani sempatzizanlar vardır (Daver, 1969, s. 224-225).

Őekil. Siyasi Parti Piramiti

Farklı katmanlardan meydana gelen siyasi partilerin çeşitli görevleri mevcuttur. Bunlar: Aday göstermek, kamuoyunun oluŐmasında destek, halkın oy vermesine teŐvik etme, hükümeti denetleme ve eleŐtirme, iktidar olarak hükümeti yürütme, hükümet ile birlik ve beraberlik içinde olma, atama ile yöneticilik yapanları denetleme (Daver, 1969, s. 229-230). am'a (2011, s. 424-439) göre siyasi partilerin yöneticilerin eğitilmesi ve deđiŐtirilmesi, program yapma görevi, haber almak ve vermek görevi, meŐrulaŐtırma görevi, istekleri düzenleme ve sıralama, siyasal katılımı çoğaltarak siyasal bütünleŐmeyi sağlamak, sistemi dengelemek ve deđiŐtirmek iŐlevleri mevcuttur.

Türkiye'de ilk siyasi parti yapılanmaları Osmanlı döneminde 1908'de II. Meşrutiyet'in ilanından sonra belirmiŐtir. 1839'da Tanzimat Fermanı'nun

sağladığı şartlar çerçevesinde siyasi partiler İslamcılar, Turancılar ve Batıcılar şeklinde üç farklı ideolojik duruş sergilemişlerdir. Osmanlı Sosyalist Fırkası, Hürriyet ve İtilaf Fırkası (1911) bu partilere örnektir. Ancak tam anlamıyla siyasi parti özelliklerine sahip ilk parti İttihat ve Terakki Cemiyetidir (1989). II. Meşrutiyet ilan edilene kadar II. Abdulhamit'in baskıları nedeniyle etkinliklerini gizli şekilde sürdüren İttihat ve Terakki Cemiyeti 1913-1918'de tek parti egemenliği kurarak halkın desteğinden ziyade ordunun desteğini almıştır. I. Dünya Savaşının sonunda İstiklal harbi döneminde Mustafa Kemal'in Sivas Kongresi'nde Anadolu'yu ve Rumeli'yi korumak amacıyla yapılan "Reddi İlhak" ve "Müdafaai Hukuk" cemiyetlerini birleştirmesiyle Anadolu ve Rumeli Müdafaai Hukuk Cemiyeti ortaya çıkmıştır. İttihat ve Terakki'nin eski kadrolarından meydana gelen bu cemiyet Kurtuluş savaşından sonra Halk Fırkasını kurmuştur. Cumhuriyet'in 1923'de kurulmasıyla birlikte 1945'e kadar devam edecek olan Tek Parti dönemi başlamıştır (Kışlalı, 1999, s. 272-273).

Halk Fırkası 1935'de "Cumhuriyet Halk Partisi" olarak adını değiştirmiştir. Türkiye Cumhuriyeti'ni kuran ve Cumhuriyet Halk Partisi, 1923-1946 yılları arasında Cumhuriyetin ilk ve tek partisi olmuştur. 1938'de Atatürk'ün vefatıyla ebedi şef dönemi kapanıp "II. Adam" olarak döneme damgasını vuran ve "Milli Şef Dönemi" olarak isimlendirilen İsmet İnönü dönemi başlamıştır. Çok partili hayata geçmek amacıyla önce 1945'de Milli Kalkınma Partisi, 1946'da da Demokrat Parti kuruldu. 1950'ye kadar yirmiyeye yakın siyasi parti kuruldu ancak mecliste 1954-1950 yılları arasında CHP, DP ve MP etkili olmuşlardır. Bununla beraber 1950'de Demokrat Parti tek başına iktidar olmuştur (Ateş, 2007, s. 51, 119-121).

Türk siyasi tarihinde 1923'den günümüze kadar yüzlerce siyasi parti kurulmuş, çoğu kapanmış, kapatılmış bir kısmı da geçmişten günümüze kadar siyasi hayatına devam etmektedir. Bununla beraber Türk siyasi hayatında 96 yıllık Cumhuriyet tarihinde döneme damgasını vuran ve iktidar olan belirli siyasi partiler vardır. Bunlar Cumhuriyet Halk Partisi, Demokrat Parti, Adalet Partisi, Anavatan Partisi, Milliyetçi Hareket Partisi, Millî Görüş Partileri, Doğru Yol Partisi ve Adalet ve Kalkınma Partisidir. Tokgöz (2010: s. 35-59) ve Sobacı'ya (2015, s. 3) göre bu partilerin ve koalisyon hükümetlerinin iktidara geliş sırası şu şekildedir:

Tablo: Siyasi partilerin Türk siyasi hayatında iktidara geliş sıralaması

Yıl	Dönem
1923-1950	CHP Tek Parti
1950-1961	Demokrat Parti (27 Mayıs 1961 İhtilali ile iktidarı son bulmuŐtur.)
1961-1965	İnönü Koalisyonları
1965-1970	Adalet Partisi (12 Mart 1971 Muhtrası ile iktidardan uzaklaŐtırıldı)
1973-1979	Koalisyon Hkmetleri (CHP ve MSP, AP- MSP- MHP ve CHP-CGP-DP ve Bağımsızlar.)
1980-1982	12 Eylül 1980 Darbesiyle birlikte bütün siyasi partiler kapatılıyor 1981’de yeni Anayasa yapılıyor
1983-1990	Anavatan Partisi tek parti olarak iktidar oluyor
1991-1993	DYP ve SHP koalisyonu Demirel Hkmeti
1993-1995	DYP ve SHP koalisyonu Çiller Hkmeti
1996 (ç ay)	ANAP ve DYP koalisyonu Yılmaz Hkmeti
1996-1997	RP ve DYP koalisyonu Erbakan Hkmeti
1997-1999	ANAP, DSP ve DTP koalisyonu Yılmaz Hkmeti
1999-2002	DSP, MHP ve ANAP koalisyonu Ecevit Hkmeti
2002-2020	Adalet ve Kalkınma Partisi tek başına iktidar

Cumhuriyet’in kurulduğu dönemden bu yana siyasi partilerin Türk siyasi hayatında iktidara geliş dönemleri ele alındığında erken Cumhuriyet döneminde CHP’nin, 1960-1970, 1980’li yıllarda genel itibariyle Demokrat Parti, Adalet Partisi ve Anavatan Partisinin tek başına iktidar olduğunu ancak ortalama olarak 10 yılda bir gerçekteŐen darbeler ile iktidar dönemlerinin sonlandığı görülmektedir. 1990’lı yıllar ise genel olarak 2002 yılına kadar koalisyon hükümetleri ile ülkenin yönetildiği zamandır. 2002’den günümüze kadarki süreçte ise Adalet ve Kalkınma Partisi girdiği seçimlerden başarılı olarak çıktığı için hükümeti tek başına yönetmektedir.

Yöntem

Araştırma Modeli

Yapılan araştırmada karma yöntem araştırma modellerinden çeŐitleme deseni kullanılmıştır. “BirleŐik desen” olarak da adlandırılan çeŐitleme desende nitel ve nicel yöntemler bir arada kullanılarak elde edilen veriler bütünleŐtirilmiŐ, karŐılaŐtırılmıŐ ve çeŐitlenmiŐtir. Birinin zayıf tarafı diğer yöntemin güçlü tarafı ile desteklenmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s. 354).

Çalışma Grubu

Araştırma kapsamında 1984'den günümüze kadar Yüksek Öğretim Kurulu tarafından arşivlenen "siyaset" içerikli 1626 adet doktora tezi, konu başlıklarının odaklandığı temel sorunsallar çerçevesinde niceliksel içerik analizine tabi tutulmuştur. Bu çerçevede Türkiye'de siyaset ile ilgili çalışılan doktora tezleri temel sorunsallarına göre 62 farklı temaya ayrılmıştır. Bu temaların içinde en çok çalışılan konunun "siyasi partiler" olduğu gözlemlenmiştir. 62 tema içerisinde %8,36'lık oranla en fazla işlenen konu içeriği olmasının nedeniyle "siyasi partiler" konusu incelenmek amacıyla alt kategorilere ayrılmıştır. Bu kategoriler: Adalet Partisi, Ak Parti, Anavatan Partisi, Cumhuriyet Halk Partisi, Milliyetçi Hareket Partisi, diğer partiler, Demokrat Parti, Millî Görüş, genel siyasi parti çalışmaları, koalisyon ve çok partili hükümetler ile Tek Partidir.

Veri Toplama Araçları

1984'den günümüze kadarki süreçte Türkiye'de akademik platformda çalışılan "siyaset" içerikli tezlerin odaklandığı temel sorunsallar tespit edilmek amacıyla araştırmada içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizinin temel amacı araştırma bağlamında toplanan verilerin açıklanabilmesi için kavramsallaştırılması ve ilişkilerin kurulmasıdır. Bu nedenle içerik analizi çerçevesinde toplanan veriler önce kavramsallaştırılır, ikinci olarak düzenlenir ve son olarak da temaları belirlenir (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s. 259). İçerik çözümlemesi ile sayılamayanlar nicelleştirilir, mesajın içindeki verilerin sıklığı tespit edilebilir, görüntülü ya da yazılı veri kaynağı sistematik hale getirilebilir (Aziz, 2013, s. 131).

Veri Toplama Süresi

Yüksek Öğretim Kurulunun Ulusal Tez Merkezi web sayfasında, "01.01.2020-10.01.2020" tarihleri arasında yapılan araştırmaya göre Türkiye'de yükseköğretim kurumlarında hazırlanan "siyasal" içerikli doktora tezlerinin yıl bazında sayısal oranları ve konuları tespit edilmiştir.

Verilerin Analizi

Verilerin analiz aşamasında “siyaset” ile ilgili doktora tezlerinin konu başlıkları öncelikle 62 farklı alt temaya ayrılmıştır. 62 tema çerçevesinde hangi konuda daha fazla tez çalışması olduğu tespit edilmiştir. Bu temalar içinden “siyasi parti” teması 12 farklı kategoriye ayrılmıştır. “Siyasi parti” teması altındaki 11 farklı kategori de ayrıntılı şekilde tezlerin çalışılma sıklık oranlarına göre niceliksel içerik analizine, çalışıldıkları konu içeriklerinin yorumlanması bağlamında ise niteliksel içerik analizine tabi tutulmuştur.

Bulgular

Siyasetle ilgili doktora tezlerinin niceliksel içerik analizi

Yüksek Öğretim Kurulunun Ulusal Tez Merkezi web sayfasında, “01.01.2020-10.01.2020” tarihleri arasında yapılan araştırmaya göre Türkiye’de yükseköğretim kurumlarında hazırlanan “siyasal” içerikli doktora tezlerinin yıl bazında sayısal oranları değişiklik göstermektedir. Bunlar:

Tablo 1. Yıllara göre “siyaset” içerikli doktora tezlerinin zaman aralığına göre niceliksel oranı

Yıl	Tez sayısı	Yıl	Tez sayısı	Yıl	Tez sayısı	Yıl	Tez sayısı	Yıl	Tez sayısı
1985	1	1994	15	2002	22	2009	65	2016	112
1988	10	1996	24	2003	27	2010	76	2017	153
1989	8	1997	15	2004	32	2011	75	2018	134
1990	11	1998	22	2005	10	2012	103	2019	139
1991	5	1999	25	2006	41	2013	79	2020	1
1992	8	2000	22	2007	70	2014	93	Genel	
1993	11	2001	18	2008	65	2015	125	Toplam	1626

Ulusal Tez Merkezinin 2019 verilerine göre merkezde toplamda 600.000’e yakın tez bulunmaktadır. Bu tezlerin içerisinde “siyaset” konu başlığı altında çalışılan doktora tezi oranı 1626 (%0,271) dir (YÖK, İstatistikler). Konuyla ilgili YÖK’ün Ulusal Tez Merkezi’nde kaydı bulunan “siyaset” içerikli ilk doktora tezinin 1985’de yazıldığı görülmektedir. 1990’lı yıllarda ortalama her yıl konuyla ilgili 20 doktora tezi, 2000’li yıllarda ortalama 37 doktora tezi, 2010-2020 zaman dilimi arasında ise ortalama 109 doktora

tezi çalışıldığı tespit edilmiştir. "Siyaset" ile ilgili çalışılan doktora tezleri yıllara göre niceliksel olarak artmıştır. Bu artışın gerekçeleri arasında Türkiye'de 1980'den günümüze kadarki zaman diliminde sayıları gün geçtikçe artan üniversiteler yer aldığı öngörülmektedir. Öyle ki Türkiye'de belirli zaman dilimlerinde (1973-1975, 1982, 1992, 2006-2008) üniversite sayılarında ileriye dönük sıçrama yaşanmıştır. Günümüzde ise "Her ile bir üniversite" sloganından hareketle Türkiye'de üniversite bulunmayan şehir kalmamıştır. Bu doğrultuda 1980'li yıllarda Türkiye'de sadece 8 üniversite bulunurken 2019'da bu oran 207'ye yükselmiştir.

Siyasetle İlgili Doktora Tezlerinin Çalışıldıkları Konu Başlıklarına Göre Niceliksel İçerik Analizi

İçerik analizi neticesinde ortaya çıkan temalar siyaset biliminin bağımsız bir disiplin olma yıllarında 1948'de UNESCO'nun bilim insanlarına yaptırdığı sınıflandırmayla da eş değerlik arz etmektedir (Öztek, 2014, s.26). UNESCO'nun sınıflandırmasına göre siyaset biliminin temel kategorileri şunlardır: Siyaset teorisi, siyasi kurumlar, toplumsal katmanlar ve uluslararası ilişkilerdir. 1973'de Amerikan Siyaset Bilimi Derneği bu kategorileri zenginleştirerek sekiz başlık altında ele almıştır. Bunlar: Yabancı ve yerli siyasal kurumlar ve davranışlar, uluslararası hukuk örgütler ve siyaset, yöntembilim, siyasal iktidar-iktidarsızlık ve değişme, siyasal kuram, kamu siyaseti oluşumu içeriği, kamu yönetimi, ABD siyasal kurumları-süreçleri ve davranışlarıdır (Çam, 2011, s. 42-44).

Yüksek Öğretim Kurulunun Ulusal Tez Merkezi web sayfasında, "01.01.2020-10.01.2020" tarihleri arasında yapılan araştırmaya göre Türkiye'de yüksek öğretim kurumlarında hazırlanan "siyaset" içerikli doktora tezleri mercek altına alındığında konu bazında sayısal olarak çalışma sıklığının arttığı veya azaldığı, Türkiye'nin ve Dünyanın içinde bulunduğu tarihsel ve bağlamsal şartlar çerçevesinde siyaset içerikli doktora tezi konularının değişiklik gösterdiği tespit edilmiştir. Ancak bazı konu başlıklarının ise üstünde çalışılma hususunda hiçbir zaman önemini yitirmediği gözlemlenmiştir.

Tablo 2. Temalar (62 adet)

Tema	Tez sayısı	Tema	Tez sayısı	Tema	Tez sayısı	Tema	Tez sayısı	Tema	Tez sayısı
Alevi	10	Finans, ekonomi, maliye	23	Kamusal alan	3	Seçmen oy verme davranışı	33	Toplumsal cinsiyet	5
Arap Baharı	3	Göç, gömen, sığınmacı, mülteci	24	Kıbrıs	9	Sivil Toplum Örgütleri	28	Toplumsal hareketler	17
Avrupa	23	Halkla ilişkiler	4	Köy enstitüleri	3	Siyasal iletişim	12	Ulus, ulusal	19
Avrupa Birliği	57	Hege-monya	14	Küresel-leşme	22	Siyaset felsefesi	61	Uluslararası karşılaştırmalı çalışmalar	71
Azınlık	3	Hukuk-Anayasa	34	Kürt etnik	25	Siyasi elit-seçkin	9	Yerel yönetim, yerel siyaset	41
Biyografi	46	Hükümet sistemi	18	Liberalizm-neoliberalizm	23	Siyasi partiler	136	Göstergebilim	7
Çevre Ekoloji	21	İdeoloji	69	Lider	6	Siyasi pazarlama	9	Söylem analizi, içerik analizi	38
Demokrasi	52	İhtilal, darbe	23	Medyada temsil, basın	31	Siyasi seçimler	7	Yurttaş, vatandaş	15
Devlet politikaları	42	İktidar-Muhalefet	25	Mekân	14	Sosyal medya, yeni medya	19	Ermeni Meselesi	6
Diaspora	4	İletişim, kitle iletişim	15	Ötekileştirme	4	Sosyoloji	4	Yurt Dışı Çalışmaları	118
Diğer	77	İslamcılık, dindarlık, din	43	Popülizm	4	Tarih-Osmanlı	34	Toplam 1626	
Edebiyat	9	Kadın	29	Propaganda	5	Teori, kuram	41		
Erken Cumhuriyet	48	Kamu diplomasi-si, yumuşak güç	4	Seçim kampanyası	9	Terör, anarşizm	13		

Doktora tezleri araştırmada öncelikle 62 temaya ayrılmıştır.¹ Araştırmada tespit edilen temalar arasında alevi, azınlık, Arap Baharı, hükümet sistemi, Osmanlı, kamu diplomasisi, küreselleşme, mekan, popülizm, göstergebilim, siyasi pazarlama, sosyal medya, toplumsal cinsiyet, toplumsal hareketler, yurttaş-vatandaşlık, liderlik, diaspora, İslamcılık-muhafazakârlık-din, Avrupa, Avrupa Birliği, uluslararası çalışmalar, erken Cumhuriyet, Ermeni meselesi, ötekileştirme ve çevre gibi temel sorunsallar siyaset bağlamında doktora tezi konusu olarak 2000'li yıllarda başlayıp 2010-2020'de ağırlıklı olarak çalışıldığı tespit edilmiştir. Bu da siyasetle ilgili çalışılan konu yelpazesinin son 15 yılda zenginleştiğini göstermektedir. Bununla beraber konu bağlamında yıllarca çalışılma yoğunluğu ve alanı değişmeyen siyasetle ilgili doktora tezleri de mevcuttur. Bu konular: Biyografik çalışmalar, demokrasi, göçmen-sığınmacı (göçmen-sığınmacı konu başlığı 1990'lı yıllarda Avrupa'daki Türk göçmenleri konu alırken 2010 ve sonrasında Türkiye'deki göçmenleri konu almaktadır), hegemonya, hukuk-Anayasa, ideoloji, ihtilal-darbe, iktidar, iletişim ve kitle iletişim araçları, kadın çalışmaları, Kıbrıs, Kürt-etnik, liberalizm, medyada temsil, propaganda, seçmen davranışı, siyaset felsefesi, teori kuram, siyasi partiler, söylem analizi-retorik, terör-PKK, ulusal, uluslararası ve karşılaştırmalı çalışmalardır.

"Siyasi Partiler" İle İlgili Doktora Tezlerinin Niceliksel Ve Niteliksel İçerik Analizi

Siyasi partilerin niceliksel içerik analizi incelendiğinde siyasi partiler hakkında Ak Parti üstünde 40,8'lik oran ile en fazla doktora tezi çalışıldığı görülmüştür. Ak Parti'yi ise ikinci sırada %27,2 ile Demokrat Parti ve %24,48 oranıyla Tek Parti izlemektedir. Türkiye'deki siyasi partiler arasında en az doktora tezi çalışması yapılan partiler ise %2,72 ile Anavatan Partisi ve Milliyetçi Hareket Partisidir. Türkiye'de önemli kitle partileri arasında yer alan

¹ Araştırma kapsamında siyasetle ilgili doktora tezleri odaklandıkları temel sorunsallara göre 62 temaya ayrılmıştır. Çalışmada 62 temanın her biri konu içeriğine göre çalışılma sıklığı ve zaman dilimine göre tek tek tespit edilmiştir. Ancak doktora tezleri neticesinde tespit edilen 62 tema nicelik olarak makalede incelenmesi mümkün olmayacak şekilde büyüklüğe sahip olduğu için, araştırmada sadece en çok çalışılan ve alt kategorileri bakımdan en zengin olan "siyasi partiler" temasının ayrıntılı biçimde incelenmesi uygun görülmüştür.

Cumhuriyetçi Halk Partisi üstünde ise %20,4'lük oranla 15 tane doktora tezi çalışılmıştır.

Tablo 3. "Siyasi Partiler" ile ilgili doktora tezlerinin niceliksel içerik analizi

Parti	Tezlerin yazılma sıklığı	Yüzdelik
Adalet partisi	6	8,6
Ak Parti	30	40,8
Anavatan partisi	2	2,72
Cumhuriyet Halk Partisi	15	20,4
Diğer Partiler	11	14,96
Demokrat Parti	20	27,2
Genel siyasi parti çalışmaları	13	17,68
Koalisyon	4	5,44
Çok partili siyasi dönem	9	12,44
Milliyetçi Hareket Partisi	2	2,72
Milli Görüş	6	8,6
Tek Parti	18	24,48
Toplam	136	185,64

Adalet partisi

Adalet Partisi (AP), 11 Őubat 1961'de, Ankara'da Rağıp GümüŐpala başkanlığında kurulmuştur. 1964'de genel başkanlığına Süleyman Demirel geçmiŐtir. 1961-1981 yılları arasında faaliyet göstermiŐ liberal muhafazakâr Türk siyasi partileri içinde bulunmaktadır (Fidan, 2010, s. 161). 1965 ve 1971 yıllarında iktidarda tek başına, 1970'lerde ise koalisyon hükümetleri ile ülke yönetiminde yer almıştır. Ancak Adalet partisi 1980'de 12 Eylül darbesiyle kapatılmıŐtır (Tokgöz, 2010, s. 43-46) 1992'de tekrar aktif hale gelmeye çalıŐan parti Doğru Yol Partisine katılmıŐtır (Fidan, 2010, s. 161). Toplumsal taban olarak da Demokrat Partinin üstünde yapılanmıştır (Demirci Güler, 2003, s. 50).

Grafik 1. Adalet Partisi doktora tezlerinin yazılma sıklığı

1989 ve 2014 tarihleri arasında toplamda Adalet Partisi ile ilgili 6 doktora tezi çalışılmıştır. Sadece 1996'da Adalet Partisi üstünde iki tane tez araştırması yapılmıştır. Tezlerin konu içeriği incelendiğinde ise Adalet Partisinin ideolojik duruşu, kurucuları ve Türk siyasi hayatındaki yerinin incelendiği gözlemlenmiştir.

Ak Parti

14 Ağustos 2001 yılında Recep Tayyip Erdoğan tarafından kurulmuştur. Muhafazakâr bir çizgiye sahip Adalet ve Kalkınma Partisi (Fidan, 2010, s. 174) kurulduğu dönemden bu güne Türk siyasi parti hayatında (2002, 2007, 2011, Kasım 2015 ve 2018) girdiği genel seçimlerde 19 yıldır tek başına iktidar olmuştur. Türk siyasetinde yakın tarihin önemli bir dönemi olarak zikredilecek Ak Parti dönemi, Avrupa Birliğine giriş süreci, dinin siyasallaşması, küresel ekonominin ihtiyaçları, yerel sermayenin istekleri, parti zeminin beklentisi ve serbest piyasanın zaruri durumu vb. önemli konularda ülke politikalarını tayin etmiştir (Uzgel ve Duru, 2013, s. 7).

Grafik 2. Ak Parti tezlerinin yazılma sıklığı

Ak Parti 2001’de kurulmasına rağmen siyasi partiler hakkında yazılan tezler bazında (30 tez) üstünde en çok çalışılan doktora tezi konusu olmuştur. Ak Parti ile ilgili ilk doktora tezi 2009’da kaleme alınmış, 2018’de ise 7 tez ile yıl bazında en çok çalışılan siyasi parti odaklı tez konusu haline gelmiştir.

Adalet ve Kalkınma Partisiyle ilgili çalışılan doktora tezleri çalışıldıkları içerik itibariyle öne çıkan konular, Ak Parti dönemi dış politika, siyasi dönüşüm, laiklik-kimlik-din ilişkisi, iktidar, muhafazakârlık, Ak Parti politikalarının yazılı basında temsil şekilleridir. Bu konuların içerisinde ise tezler genel itibariyle dış politika ve siyasi dönüşüm üstüne odaklanmıştır.

Anavatan partisi

1983’de 1980 darbesinden sonra Turgut Özal tarafından kurulan, Türk siyasi hayatında merkez sağda yer alan ve bünyesinde dört siyasi eğilimi (Adalet Partisi, CHP, MHP ve Milli Selamet Partisi) bulunduran, liberal muhafazakâr bir partidir. Anavatan Partisi 1983-1991 yılları arasında tek başına iktidar olmuştur, 1996-2002 yıllarında koalisyon hükümetlerinde bulunmuş ve 2009’da Demokrat Parti ile bütünleşmiştir. Günümüzde Anavatan partisi ismen siyasi partilerin içinde yer almasına rağmen 80’li yıllardaki etkisin ve gücünü yitirmiştir (Akın, 2018, s. 121-122). Anavatan Partisi kurduğu dönem kurucuları teknokrat ve iş adamlarından oluşmaktadır. Kendinden önce kurulan siyasi partiler ve ideolojik düşünceler ile ne karşı karşıya gel-

miştir ne de onlara tabi olmuştur. Bu yüzden Anavatan Partisi her düşünceden ve eğilimden insana partisinin kapılarını açmıştır (Zariç, 2017, s. 55-57).

Grafik 3. Anavatan Partisi tezlerinin yazılma sıklığı.

Anavatan partisi Türk siyasi tarihinde 8 yıl tek başına iktidarda kalmış ve 2000'li yıllara kadar da koalisyon hükümetleri içinde yer almış uzun soluklu partiler arasında yer almaktadır. Ancak, Anavatan partisi üstünde doktora tezi olarak çok az sayıda akademik çalışma yapılmıştır. 2008 ve 2018 yılında sadece iki tane doktora tezi yazılmıştır. Bu tezler de içerik itibarıyla Türkiye'de demokrasinin inşa sürecinde ve siyasi dönüşümünde Anavatan partisinin rolü üstünde çalışılmıştır.

Cumhuriyet Halk Partisi

CHP'nin 2018'de yayınlanan kuruluş tüzüğüne göre, Cumhuriyet Halk Partisi Mustafa Kemal Atatürk tarafından İstiklal Harbi dönemindeki Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyetlerinin ve Kuvayımilliyé'nin devamı olarak 9 Eylül 1923'de kurulmuştur. CHP'nin kurucusu, lideri ve ilk genel başkanı Mustafa Kemal Atatürk'tür. Cumhuriyetçilik, milliyetçilik, halkçılık, devletçilik, laiklik ve devrimcilik ilkeleri çerçevesinde kurulan CHP (CHP, 2018 Parti Tüzüğü) 1950'de iktidardan düştüğü döneme kadar ki süreçte "Tek Parti" olarak anıldığı dönemde ebedi şef ve milli şef olmak üzere iki farklı liderlik dönemine tabi olmuştur. Partinin kurulduğu dö-

nemden Atatürk'ün vefatına kadarki süreç (1923-1938) CHP'nin "Ebedi Şef" dönemi olarak adlandırılırken, 26 Aralık 1938'de düzenlenen CHP üçüncü büyük kurultay ile İsmet İnönü "Milli Şef" olarak ilan edilir. 1939-1950 yılları da İsmet İnönü'nün hem cumhurbaşkanlığı hem de CHP'nin liderliğini yaptığı Milli Şef dönemi olarak anılır (Fidan, 2010, s. 3).

Grafik 4. Cumhuriyet Halk Partisi tezlerinin yazılma sıklığı

Türkiye Cumhuriyeti'nin en köklü siyasi partisi olarak varlığını günümüzde devam ettiren Cumhuriyet Halk partisi odaklı 1993 ve 2019 tarihleri arasında 15 adet doktora tezi yazılmıştır. Tezlerin yazılma sıklığı 2015'den itibaren ikiye katlanmıştır. İçerik itibariyle ise tezlerde parti içi demokrasi, ideolojik açıdan sosyal demokrasi ve laikleşme, parti tabanındaki seçmen kayması, muhalefet ve iktidar döneminde din politikaları, Türk siyasi tarihinde muhalefet olarak konumu ve dış politika konuları işlenmiştir. Cumhuriyet Halk Partisi odaklı doktora tezleri içinde parti içi demokrasi, ideolojik duruşu ve dini konulara yaklaşımı ağırlıklı olarak çalışılan konular arasında yer almaktadır.

Demokrat Parti

II. Dünya Savaşı sonrasında faşist ülkelere karşı demokratik ülkelerin savaşı kazanması neticesinde savaşa katılmayan Türkiye de savaş sonrasında küresel düzlemde demokrasi bağlamında önemli adımlar atmaya çalışmıştır.

1945'de CHP içinde muhalefetin ortaya çıkmasıyla birlikte Adnan Menderes, Refik Koraltan, Celal Bayar ve Mehmet Fuat Köprülü tarafından Demokrat Parti kurulmuştur (Dursun, 2018, s. 85-86). 1950 ve 1960'lı yıllarda tek başına Türkiye'de iktidar olmuş, 27 Mayıs 1960 askeri darbe ile iktidardan indirilmiştir.

Grafik 5. Demokrat Parti tezlerinin yazılma sıklığı

Demokrat Parti üstüne odaklanan ilk akademik doktora tezi 1992'de kaleme alınmıştır. Toplam olarak Demokrat Parti sorunsalı odaklı 20 adet doktora tezi çalışılmıştır. 1999'da Demokrat Parti odaklı tez çalışma oranı 3 adet olurken 2014 yılına kadar yıl bazında bir tane 2014-2019 yılları arasında konuyu araştırılma sıklığı ikiye hatta üçe katlanmıştır. Demokrat Partiyle ilgili çalışılan tezlerin konu içerikleri incelendiğinde, Demokrat Partinin tarım ve devlet politikaları, muhafazakâr duruşu ve din-devlet ilişkileri, dış-yerel politika, hakla ilişkiler, siyasi iktidar yapısı ve kitle iletişim aracı olarak radyoyu kullanması ile seçim propagandası konusu üstünde çalışılmıştır. Bu konuların içerisinde de Demokrat Partinin tarım ve devlet politikaları, dini konulardaki duruşu ve halkla ilişkileri ön plana çıkmaktadır.

Milliyetçi Hareket Partisi

Milliyetçi Hareket Partisinin Kökleri 1954'de kurulan Cumhuriyet Millet Partisi'ne uzanmaktadır. Cumhuriyet Millet Partisi'nin genel başkanı Os-

man BölükbaŐı'dır. Cumhuriyetçi Millet Partisinin, Köylü Partisi ile birleŐmesiyle 16 Ekim 1958'de Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi (CKMP) Őeklini almıştır. 1 AĞustos 1965'de büyük kongrede Alpaslan TürkeŐ CKMP'nin genel baŐkanlıĐına seçilmiŐtir. CKMP, 8-9 Őubat 1969'da Adana kongresinde ismini Milliyetçi Hareket Partisi olarak değiştirmiştir. 1981'de darbe ile diğer siyasi partilerle birlikte kapatılmıŐtır (Fidan, 2010, s. 160). MHP, 1983'de siyasi parti yasakları kalktıktan farklı isimlerle siyasi hayata baŐlasa da 1992'deki kongrede tekrar Milliyetçi Hareket Partisi ismini alarak siyasi hayatına devam etmiştir. MHP, farklı oluŐumlar çerçevesinde 1950'li yıllardan günümüze kadar varlığını devam ettiren önemli kitle partileri içinde yer almaktadır.

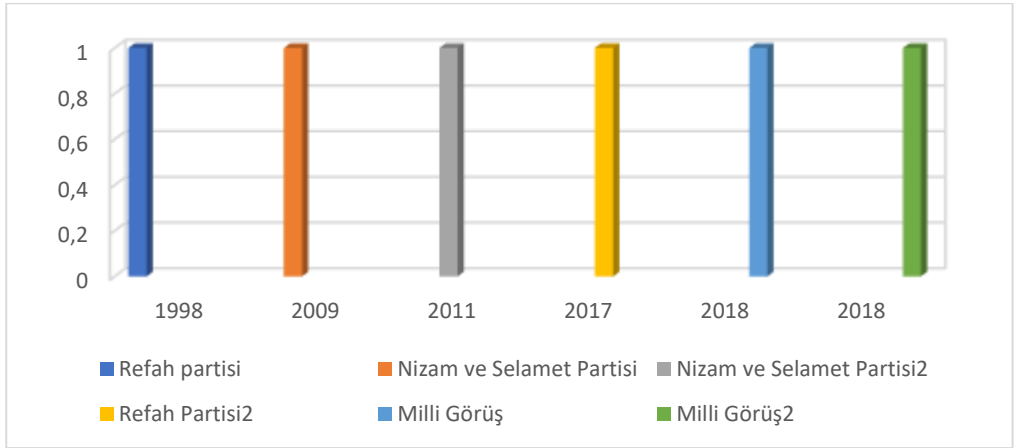

Grafik 6. Milliyetçi Hareket Partisi tezlerinin yazılma sıklığı

Türkiye'nin en köklü siyasi partileri arasında yer alan Milliyetçi Hareket Partisi sorunsalı odaklı 1984'den günümüze kadar sadece iki tane doktora tezi kaleme alınmıştır. Bu doktora tezlerinden ilki 1991'de diğeri de 2017'de yayımlanmıŐtır. Doktora tezleri de konu itibariyle 1958'de kurulan Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi'nin 1969'da Milliyetçi Hareket Partisi olarak adının deĐiŐmesi sürecindeki ideolojik, politik duruşu, siyasi kültürü, kaynakları ve geliŐim esnasındaki deĐiŐimler üstünde çalışılmıştır.

Millî Görüş

Millî Görüş hareketi, Türk siyasi hayatında kendini önce 1969'da Necmettin Erbakan'ın liderliğini yaptığı "Bağımsızlar Hareketi" olarak tanıtmış, daha sonra da bu grup 26 Ocak 1970'de Milli Nizam Partisi olarak Türkiye'deki siyasi partilerin içine dahil olmuştur. Millî Görüş hareketi farklı siyasi parti yapılanmaları altında 4 kez kapatılıp 5 kez açılmıştır. Millî Görüş hareketinin partileri 1974-1978'de koalisyonlarda dört defa, 1996-1997'de bir defa yer almıştır. Millî Görüşün temel savı, siyasi hayatta sağ ve sol görüşler dışında yeni bir ideolojik duruşun öz kaynaklarla ortaya çıkacağını, Türkiye'nin kalkınmasının kendi imkanları ve insan kaynaklarıyla sağlayabileceği görüşüdür (Yorgancılar, 2012). Bu ideolojik görüş doğrultusunda Millî Görüş hareketi, (1970-1971) Milli Nizam Partisi, (1972-1981) Milli Selamet Partisi, (1983-1998) Refah Partisi, (1997-2001) Fazilet Partisi kurulup kapatılmış, (2001'den günümüze) günümüzde ise Saadet Partisi ile Türk siyasi hayatındaki varlığını korumaktadır.

Grafik 7. Millî Görüşle ilgili tezlerin yazılma sıklığı

Millî Görüş yapılanması çerçevesinde 1998'den günümüze kadar altı adet doktora tezi çalışılmıştır. 1998 ve 2017'de Refah Partisi üstünde doktora düzeyinde araştırma yapılmıştır. Bu doktora tezlerinde Refah Partisinin İslami akımlar içindeki yeri, ideolojik duruşu, politikası, model aktarımı ile Millî Görüş yapılanması ile arasındaki ilişkiye atıfta bulunmuştur.

2009 ve 2011’de Milli Nizam Partisi ve Milli Selamet Partisinin çalışmalarını bir arada yer veren iki doktora tezi yazılmıştır. Tezlerin içeriklerinde de İslamcı hareketlerin siyasetteki yeri, Milli Nizam Partisi ve Milli Selamet Partisinin Türk siyasetindeki konumu üstünde araştırma yapılmıştır.

2018’de ise sadece Millî Görüş duruşu üstüne odaklanan iki adet doktora tezi yazılmıştır. Tezlerde de Millî Görüşün din ve siyaset ilişkisi bağlamındaki yeri, siyasi dönüşümü ile kuruluşundan 28 Őubat sürecine uzanan değişimleri üstünde çalışılmıştır.

Tek Parti

Cumhuriyet Halk Partisi’nin temelleri bir bölümü İttihat ve Terakki Partisi yeleri tarafından oluşturulan Anadolu ve Trakya’da kurularak 1919’da Sivas Kongresinde birleştirilen Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti tarafından atılmıştır ve cemiyetin siyasi partiye dönüştürülmesi amaçlanmıştır. CHP 9 Eylül 1923’de ‘‘Halk Fırkası’’ adı ile kurulmuş ve 1924’de ‘‘Cumhuriyet Halk Partisi’’ adını almıştır (Karpat, 2010, s. 471-472). 1945’e kadar tek başına iktidarda kalmıştır. CHP’nin bu dönemdeki temel amacı, reformları sağlamak, demokrasiyi yerleştirmek ve toplumda kesintisiz değişimi sağlamak için siyasi ve sivil kurumları oluşturmaktır. Temel görevi ise bağımsız Türk ulusu devletinin kurulması olmuştur. CHP, Osmanlı’daki politik askeri vesayeti sonlandırarak politikayı sivillere açmış, 1924 Anayasası ile demokratik politik düzene girmek için yasal bir temel oluşturmuş, Halkevleri-grup çalışması-sosyal örgütlenme ve eğitimi, halkla ilişkiler çalışmaları ile kitleleri canlandırarak onlara siyasi eğitim vermiş olmakla birlikte reformlarda doğrudan demokrasi aracılığıyla halkın desteğini almıştır (Karpat, 2013, s. 42-72). Türkiye’de tek parti dönemi hem 1945’de ikinci partinin kurulmasıyla hem de 1950 yılında Demokrat Partinin seçimleri kazanması ile sona ermiştir.

Grafik 8. Tek Parti ile ilgili tezlerin yazılma sıklığı

Tek parti dönemi Türki siyasi hayatında Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk kurulduğu yıllardan itibaren 22 yıllık hatta Demokrat Partinin 1950'de seçimleri kazanmasıyla birlikte 27 yıllık önemli bir zaman dilimini kapsamaktadır. Tek parti odaklı 1984'den günümüze kadar toplamda 18 doktora tezi yazılmıştır. Tek partiyle ilgili doktora tezleri içerik olarak Tek Parti rejimi, gelişimi ve siyasi hayattaki yeri, yerel politikaları, azınlık siyaseti, iktidar ve muhalefet ilişkisi, toplumsal cinsiyet anlayışı, devletçilik politikalarının iş hayatındaki yansımaları, ekonomik hayatı canlandırma faaliyetleri, yasal-siyasi ve sosyolojik kökenleri, kullandığı semboller ile propagandası ve medyada temsil şekli üstünde durulmaktadır. Ancak tek parti döneminde çalışılan tezler genel itibariyle değerlendirildiğinde ağırlıklı olarak erken Cumhuriyet döneminde benimsenen devlet politikaları, kalkındırma faaliyetleri ve Türk siyasi hayatındaki konumu üstünde çalışıldığı gözlemlenmektedir.

Çok Partili Siyasi Hayat

Türkiye Cumhuriyeti kurulduktan sonra 22 yıllık tek parti dönemi ardından 1945 ikinci bir partinin kurulması ve 1950'de Demokrat Partinin seçimleri kazanmasıyla birlikte Türk siyaseti çok partili hayata adım atmıştır. Çok partili siyasi hayatın ilk seçimi 1946'da yapılmıştır. Dursun'a (2018, s. 334) göre, o dönemde seçimlerde iktidarın müdahaleleri yeni kurulan partilerdeki halk iradesinin yönetime yansımaları engellemiştir. Ancak 1950'deki

seçimlerde Demokrat Parti oyların %53,3'n kazanarak mecliste %84,4'lk temsil oranı ile iktidar partisi olmuştur.

Grafik 9. Çok partili siyasi hayatla ilgili tezlerin yazılma sıklığı.

Parlamentoda çok partili siyasi hayatın sancıları doktora tezlerinde de kendini ortaya koymuŐtur. Çünkü sadece 1945-1960 yılları arasındaki çok partili dönemi inceleyen 9 tane doktora tezi bulunmaktadır. Tek parti döneminin ardından çok partili siyasi döneme odaklanan tezler konu itibariyle genel olarak siyaset-iktidar-basın çekiŐmeleri, basında ideolojik deęiŐimin yansımaları, 1945-1950'li yılların içinde bulunduğu ve çok partili hayatı tetikleyen tarihsel ve bağlamsal Şartlar, hukuki zemin, Demokrat Parti ve Cumhuriyet Halk Partisi arasındaki ilişkiler üstünde çalışılmıştır. Bunların arasından ise çok partili siyasi hayata geçiŐ sürecinde basın-iktidar ilişkileri ve basında temsil ön plana çıkmaktadır.

Diğer Partiler

Türk siyasi hayatında Osmanlı döneminden günümüze kadar kısa veya uzun soluklu kurulan Yeni Türkiye Partisi, İttihat ve Terakki Partisi, Doğru Yol Partisi, Türkiye Komünist Partisi, Genç Parti, Osmanlı Demokrat Fırkası, Türkiye Birlik Partisi, Terakki Perver Cumhuriyet Partisi, Hürriyet Partisi, Aydınlık Partisi ve Yeni Demokrasi Partisi odaklı doktora tezlerinde 1997-2019 yılları arasında birer tane çalışma yapılmıŐtur. Tezler konu itibariy-

le partilerin ideolojik duruşu, tarihsel süreci, tabanıyla ilişkisi, kuruluşu ve faaliyetleri, partinin siyasi hayattaki konumu ve yeri ile hitap ettiği kitle ve lider arasındaki ilişki üstünde araştırmalar yapılmıştır.

Grafik 10. Diğer partiler üstünde yazılan doktora tezlerinin yazılma sıklığı.

Koalisyon hükümetleri

Türk siyasi hayatında 1961'den 2002 yılına kadar 15 farklı koalisyon hükümeti kurulmuştur. Ancak koalisyon hükümetlerinin siyasi ömrü (3 ay ile 3 yıl) tek partili yönetimleri kadar uzun olmamıştır. Genel seçimlerden hemen sonra kurulan koalisyon hükümetleri Türk siyasi tarihinde ideolojik duruşları birbirine zıt partilerin (CHP-AP, CHP-MSP, DYP-SHP ve DSP-MHP) bir araya gelmesiyle ortaya çıkmıştır (Sobacı, 2015, s. 5).

Grafik 11. Koalisyon hükümetleriyle ilgili yazılan doktora tez sayıları.

1997-2018 tarihleri arasında koalisyon hükümetleri ve çok partili hükümetler sorunsalı odaklı 4 tane doktora tezi yazılmıştır. Doktora tezlerinde de farklı dönemlerde Türkiye’de kurulan koalisyon dönemleri kaleme alınmıştır. Bunlar 61-80 yılları arası kurulan koalisyon hükümetleri, 1961 Anayasası ve İnönü hükümeti koalisyonları, 1991-2002 yılları arasındaki Demirel Hkmeti-iller Hkmeti-Yılmaz Hkmeti-Erbakan ve Ecevit Hkmeti dönemleri mercek altına alınmıştır. Aynı zamanda 1970-1980 döneminde Ecevit-Demirel Hkmetlerinin koalisyonunun siyasi algı ve propaganda çalışmaları da incelenmiştir (Akdağ, 2018).

Genel siyasi parti alışmaları

Türkiye’de Türk siyasi hayatı alanında yazılan doktora tezleri incelendiğinde sadece siyasi partiler üstünde çalışılmadığı görülmektedir. Türk siyasi hayatını belirli dönemlerinde yapısını makro ya da mikro açılardan ela alıp değerlendiren 13 tane doktora tezi bulunmaktadır. Bu tezler konu itibariyle incelendiğinde 2000-2003’de Türk siyasi partilerinin kapatılması ve demokratik hayata etkisi, sağ ve sol görüşlü partilerin siyasi anlayışı-yükselişi ve gerilemesi, siyasi partilerin bölünme gerekçeleri, Türk siyasi hayatındaki kutuplaşma ve Milliyetçi Cephe hükümetleri, paradigmalara ve dinamik değişkenler üstünde çalışılmıştır.

Grafik 12. Genel siyasi parti konularında çalışılan doktora tezlerinin yazılma sıklığı.

Doktora tezlerinde çalışılan konular Türkiye'nin içinde bulunduğu siyasi bağlam ile paralellik arz etmektedir. Çünkü Millî Görüş hareketi içinde yer alan Refah Partisinin 1998'de ve Fazilet Partisinin de 2001'de kapatılması üzerine aynı zaman aralığında bu konuyla ilgili 3 tane doktora tezi çalışılmıştır. Genel siyasi parti çalışmalarında odaklanılan önemli bir diğer konu da partilerin ideolojik duruşları ve kutuplaşma olgusudur. Sağ ve sol merkezli partilerin yükselişi, ideolojik yapısı, dinamikleri ve siyaset anlayışları hakkında araştırma yapılmıştır. Bu konuların dışında Türkiye'de siyasi parti kimliği, hesap işleri, parti sistemi üstünde çalışılmıştır.

Sonuç

Sosyal bilimlerde üzerinde çalışılan önemli araştırma disiplinleri içinde yer alan "siyaset" bilimi yüz yıllardır farklı gelişme aşamalarından geçerek önemli bir bilim dalı haline gelmiştir. Bu nedenle akademik çalışmalarda da siyaset bilimi ile ilgili disiplinler arası çalışmalar yapılarak önemli eserler ortaya koyulmaktadır. Ancak Türkiye'de siyaset bilimiyle ilgili akademik çalışmalarda doktora tezlerinde hangi konulara ağırlık verildiği ya da hangi disiplinle daha az çalışıldığını dair akademik bir veri bulunmamaktadır. Bu nedenle bu araştırma "siyaset disipliniyle ilgili doktora tezlerinin odaklandığı temel sorunsallar nedir ve bu sorunsallar arasında en çok odaklanılan konu hangisidir?" sorunsalına odaklanmıştır.

1626 adet siyaset içerikli doktora tezleri odaklandıkları temel sorunsallara göre temalara ayrılırken içerik çözümlemesine tabi tutulmuştur. İçerik

zmlemesi neticesinde doktora tezleri çalışıldıkları konulara göre 62 temaya ayrılmıştır. Araştırmada 62 temanın her birinin çalışılma sıklık oranı, çalışıldığı yıllara göre arttığı ve azaldığı dönemler tespit edilmiştir ancak akademik bir makalede 62 temayı tek tek incelemek niceliksel olarak mümkün olmadığı için sadece hangi temada kaç tane tezin yazıldığına yer verilmiŐtir.

İçerik analizi neticesinde ortaya çıkan verilere göre, doktora tezleri araştırmada öncelikle 62 temaya ayrılmıştır. Araştırmada tespit edilen temalar arasında alevi, azınlık, Arap Baharı, hükümet sistemi, Osmanlı, kamu diplomasisi, küreselleşme, mekân, popülizm, göstergebilim, siyasi pazarlama, sosyal medya, toplumsal cinsiyet, toplumsal hareketler, yurttaş-vatandaşlık, liderlik, diaspora, İslamcılık-muhafazakârlık-din, Avrupa, Avrupa Birliği, uluslararası çalışmalar, 2010-2020’de ağırlıklı olarak çalışıldığı tespit edilmiştir. Bu da siyasetle ilgili çalışılan konu yelpazesinin son 15 yılda zenginleştiğini göstermektedir. Diğer taraftan tez konularında “biyografik çalışmalar, demokrasi, hukuk-anayasa, ideoloji, siyaset felsefesi ve kuramı, retorik-syem analizi, siyasi partiler ve PKK” gibi konuların popülerliğini hiç kaybetmediği tespit edilmiştir.

62 temaya ayrılan doktora tezleri içinde en çok çalışılan konu (136) siyasi partiler olmuştur. Siyasi partilerin niceliksel içerik analizi incelendiğinde siyasi partiler hakkında Ak Parti üstünde 40,8’lik oran ile en fazla doktora tezi çalışıldığı görülmüştür. Ak Parti’yi ise ikinci sırada %27,2 ile Demokrat Parti ve %24,48 oranıyla Tek Parti izlemektedir. Türkiye’deki siyasi partiler arasında en az doktora tezi çalışması yapılan partiler ise %2,72 ile Anavatan Partisi ve Milliyetçi Hareket Partisidir. Türkiye’de önemli kitle partileri arasında yer alan Cumhuriyetçi Halk Partisi üstünde ise %20,4’lük oranla 15 tane doktora tezi çalışıldığı ortaya konulmuştur. Niteliksel içerik analiziyle de siyasi parti bazında doktora tezlerinin odaklandığı temel konular tespit edilmiştir.

Araştırmanın genel neticesinde ise hem siyaset içerikli doktora tezlerinin genelinde hem de siyasi partilerle ilgili doktora tezlerinde konuların çalışılma sıklığı ve konu seçiminin Türkiye’nin ve dünyanın içinde bulunduğu bağlamsal ve tarihsel Şartlar dahilinde değişiklik gösterdiği belirlenmiŐtir. Ancak araştırmanın sınırlığı nedeniyle doktora tezlerinin konularının değişiklik gösterdiği siyasi, ekonomik, kültürel, sosyal ve küresel deĐiŐimlere atıfta bulunulamamıŐtır.

EXTENDED ABSTRACT

**An Overview Of The Theses Related "Politics"
Discipline In Turkey From 1984 To The Present:
Content Analysis Of Phd Theses Focused "Political
Party"**

*

Gülsüm Şimşek
Ankara University

The purpose of this research was to examine issues and topics studied in the doctoral studies in political sciences fields from 1980s when the High the Education Council was established until now. It is because that among other topics, there is no data related to what topics and how often have been studied in doctoral dissertations in political science. The scope of the study was restricted to the doctoral dissertations submitted to the National Thesis Center of the Higher Education Council between 1984-2020 under the political science keyword.

As a research methodology, qualitative and quantitative content analyses were utilized. The content analysis identified 62 themes from doctoral dissertations. Among themes identified, dissertations between 2010-2020 mainly focused on topics including Alawite, minority, Arab Spring, government system, Ottoman, public diplomacy, globalization, area, populism, semiotics, political marketing, social media, gender, social movements, citizen-citizenship, leadership, diaspora, Islamism- conservatism-religion, Europe, European Union, international studies. This shows that the range of topics studied in politics has been enriched in the last 15 years. On the other hand, it has been determined that topics including "biographical studies, democracy, law-constitution, ideology, political philosophy and theory, rhetoric-discourse analysis, political parties and PKK" have never lost their popularity between 1984-2020.

Among 62 themes, the most studied topic was the political parties (f=136). One of the important political elements and research topics in the political system are the political parties. They are the indispensable elements of the modern political life. That's why the issue of political party has had

the most intensive interest of topics explored in the doctoral dissertations in Turkey. In the political-parties theme, it was found that the most doctoral dissertations were focused on the Ak Party (40.8%). Ak Parti was followed by Democrat Party with 27.2% and Tek Party with 24.48%. Political parties that were the least examined in doctoral dissertations were Motherland Party and the Nationalist Movement Party, with 2.72%. The Republican People's Party, which is one of major party in Turkey, studied in fifteen doctoral dissertations (20.4%). With qualitative content analysis, the main topics focused on these dissertations according to the political party were examined.

According to these problems, 6 PhD theses related to the Justice Party were studied between 1989 and 2014. Only in 1996, two thesis studies were conducted on the Justice Party. When the subject content of theses was examined, it is found that the ideological stance of the Justice Party, its founders and its place in Turkish political life were examined.

Doctoral dissertations about the Justice and Development Party were prominent topics in terms of the content they were studied in. The foreign policy of the AK Party period, political transformation, secularism-identity-religion relationship, power, conservatism, representation of AK Party policies in the print media. Among these topics, dissertations were mainly focused on foreign policy and political transformation in general.

Motherland party had been in power for 8 years alone in Turkish political history and is among the long-term parties that have been in coalition governments until 2000s. However, very few academic studies have been carried out on the Motherland party as a doctoral dissertation. Only two doctoral dissertations were written in 2008 and 2018. These two dissertations were examined on the role of the process of building democracy in Turkey as of the Motherland party and political transformation.

Republican People's party, the oldest political party keeping its existence today, were topics of 15 doctoral dissertations written between 1993 and 2019. The frequency of these dissertations has been doubled since 2015. In terms of content, intra-party democracy, social democracy and secularization in ideological terms, electoral shift in the party base, religious policies during the opposition and power period, its position as opposition in Turkish political history and foreign policy issues were covered in these dissertations. Among the doctoral dissertations focused on the Republican People's

Party, intra-party democracy, ideological stance and approach to religious issues were among the topics studied.

The first doctoral dissertation focused on the Democratic Party was written in 1992. There have been a total of 20 doctoral dissertations focused on the Democratic Party. The topics of these dissertations on the Democratic Party, the propaganda of the Democratic Party's agricultural and state policies, its conservative stance and religion-state relations, foreign-local politics, rights relations, political power structure and the use of radio as a means of mass communication were studied. Among these issues, the Democratic Party's agricultural and state policies, its stance on religious issues and its public relations come to the fore.

The Nationalist Movement Party, one of the oldest party in Turkey, from 1984 to today, the have been interest of two doctoral dissertations. The one of these doctoral theses was published in 1991 and the other one in 2017. These doctoral dissertations were also studied on the ideological, political stance, political culture, resources and changes during development of the Republican Peasant Nation Party founded in 1958 as the Nationalist Movement Party in 1969.

Regarding the National Opinion, six doctoral dissertations had been published since 1998. In 1998 and 2017, two doctoral dissertations were carried out on the Welfare Party. In these doctoral dissertations, the relationship between the position of the Welfare Party in Islamic movements, its ideological stance, policy, model transfer, and the National Opinion were examined. In 2009 and 2011, two doctoral dissertations were written about the National Order and the National Party of Peace. In the content of these dissertations, it was examined the place of Islamist movements in politics, the position of the National Order and the National Peace Party in Turkish politics. In 2018, two doctoral dissertations focusing only on the National Opinion stance were published. In these dissertations, the place of the National Opinion in the context of the relationship between religion and politics, its political transformation and its changes from its establishment to the February 28 process were studied.

The single-party period covers the years a significant period of time beginning the Democratic Party winning elections in 22 years since it was first established in 1950. A total of 18 doctoral dissertations had been published since 1984, with a single-party focus. Doctoral dissertations related to a sin-

gle-party include the Single Party regime, its development and its place in political life, local policies, minority politics, the relationship between power and opposition, gender understanding, reflections of statism policies in business life, economic life revitalization activities, legal-political and sociological origins, the symbols he uses are propaganda and media representation. However, these dissertations generally focused on the state policies adopted in the early Republican period, development activities and its position in Turkish political life.

The pains of multi-party political life in the parliament also manifested itself in doctoral dissertations because there are only 9 doctoral dissertations investigating the multi-party period between 1945-1960. These dissertations were focused on the multi-party political period after the single-party period were generally politics-power-press contests, reflections of ideological change in the media, historical and contextual conditions, the legal ground, and the relations between Democratic Party and the Republican People's Party. Among them, press-power relations and press representation come into prominence during the transition to multi-party political life.

Topics studied in the doctoral dissertations is in parallel with the political context in Turkey. It is because, after the Welfare Party in 1998 and Fazilet Party in 2001, which had been in the National Vision movement, were closed and, 3 doctoral dissertations on this subject were studied in the same period. Another important issue focused on the general political party work is the ideological stances of the parties and the phenomenon of polarization. Research was conducted on the rise, ideological structure, dynamites and political understanding of the right and left centered parties. Other than these topics, identification of political parties in Turkey, account affairs and the party system were studied.

To sum up, in this study both the overall political contents of doctoral dissertations in Turkey and how often they were studied on political parties were examined and it was found that it varied within contextual and historical circumstances of the world. However, due to the limitation of the research, political, economic, cultural, social and global changes in which the topics of doctoral dissertations differed were not referred.

Kaynakça / References

- Akdağ, M. (2018). *Türkiye'de koalisyonlar döneminde siyasal algı ve propaganda*, Dokuz Eylül Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü Doktora Tezi.
- Akın, H. M. (2018). Turgut Özal ve Anavatan Partisi Muhafazakarlığı. *Muhafazakâr Düşünce*, 55, 121-139.
- Ateş, T. (2007). *Demokrasi, siyasi partiler ve seçim*. İstanbul:Betaş Yayınları.
- Aziz, A. (2013). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri ve teknikleri*, 7. Basım, Ankara: Nobel Yayınları.
- Cumhuriyet Halk Partisi. (2018). 19. Cumhuriyet Halk Partisi tüzüğü 19. olağanüstü kurultay, 10.93.2020 tarihinde https://content.chp.org.tr/file/chp_tuzuk_10_03_2018.pdf adresinden erişilmiştir.
- Çam, E. (2011). *Siyaset bilimine giriş*. İstanbul: Der Yayınları.
- Çetin, H. (2011). *Siyaset bilimi*. Ankara: Orion Yayınevi.
- Daver, B. (1969). *Siyaset bilimine giriş*, Ankara: Doğan Yayınları.
- Demirci G, F. (2003). *Türkiye'nin yakın siyasetinde bir örnek olay Adalet Partisi*, Ankara: TODAİE.
- Dursun, D. (2018). *Türkiye'nin siyasal hayatı*. İstanbul: Beta Yayınları.
- Ertuğay, F. (2011). *Siyaset, siyaset bilimi*. Edt. Halis Çetin, Ankara: Oriakon Yayınevi, 4-23.
- Fedai, C. (2011). *Siyaset bilimi*. Ankara: Kadim Yayınları.
- Fidan, H. (2010). *1920-2010 Türk Siyasi Tarihi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Gulbenkian Komisyonu. (2014). *Gulbenkian Komisyonu sosyal bilimlere açılan sosyal bilimlerin yeniden yapılanması üzerine rapor*. 10 Basım, İstanbul: Metis Yayınları.
- Kapani, M. (2013). *Politika bilimine giriş*. Ankara: Bilgi Basım Evi.
- Karpat, K, H. (2010) *Türk Demokrasi tarihi sosyal, kültürel, ekonomik temeller*, İstanbul: Timaş Yayınları.
- Karpat, K. H. (2013). *Türk Siyasi tarihi siyasal sistemin evrimi*, 3. Baskı, İstanbul: Timaş Yayınları.
- Kışlalı, A. T. (2011). *Siyaset bilimi*, 14. Basım, Ankara: İmge Kitapevi.
- Özdemir, E ve Atılğan G. (2012). Siyasi partiler. Edt. G. Atılğan ve A. Aytekin, *Siyaset Bilimi kavramlar, İdeolojiler Disiplinler Arası İlişkiler* içinde (s.207-219). İstanbul: Yordam Kitap,
- Öztekin, A. (2014). *Siyaset bilimine giriş toplum devlet parlamento hükümet kamu yönetimi*. Ankara: Siyasal Kitapevi.
- Sobacı, Z. M. (2015). Türkiye'nin koalisyon tecrübesi: Modeller ve siyasal gerçeklikler. *Seta Perspektif*, 109, 1-8.

- Tokgöz, O. (2010). *Seçimler, siyaset reklamlar siyaset iletişim*, Ankara: İmge Kitapevi.
- Türk, F. (2013). *Siyaset biliminde temel yaklaŐımlar, siyasetin serüveni ve metodolojisi, siyaset biliminde kuram-yöntem-güncel yaklaŐımlar*, Edt. B. Duran, 2. Baskı, Edirne: Paradigma Akademi Yayınları, 1-32.
- Uzgel, İ. ve Duru, B. (2013). *AKP kitabı bir dönüŐümün bilançosu 2002-2009*, 13. Baskı, Ankara: Phoenix Yayınevi.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*, 9. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yorgancılar, S. (2012). *Milli görüş 1969-1980*, İstanbul: Pınar Yayınları.
- YK. (T.y). 12.03.2019 tarihinde <https://www.yok.gov.tr/universiteler/universitelerimiz/> adresinden erişilmiştir.
- YK. (T.y). 30.12.2019 tarihinde <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp/> adresinden erişilmiştir.
- Zariç, S. (2017). *1983-93 yılları arasında Türk siyaset hayatında Anavatan Partisi ve Turgut zal'ın partideki rolü*, İstanbul: Hiper Yayın.

Kaynakça Bilgisi / Citation Information

Şimşek, G. (2020). 1984'den günümüze Türkiye'de "siyaset" disipliniyle ilgili tezlere genel bir bakış: "Siyasi parti" odaklı doktora tezlerinin içerik analizi. *OPUS-Uluslararası Toplum AraŐtırmaları Dergisi*, 16(27), 597-632. DOI: 10.26466/opus.709385